

ranoS., *NHRbg*, 413); 1056: *Basturç* (CCandi, *Mi. Hi Cat.* II, 7); 1097: els castells de *Conches* i *Basturz*, consten com afrontació d'Abella (Serra Vil., *BCEC*, 1909, 21; i jo mateix vaig llegir-ho amb aquesta data, i cit. junt amb Comiols, a l'*Arx.* de Solsona); 1163: «Gerrensi monasterio --- in territorio de *Basturz* et de Limignana et in Moror», doc. papal conservat a Lleida en un arxiu privat (SerranoS., *NHRbg*, 109); 1164: id. (Kehr, *Papsturk.*, p. 399); 1277: *Besturs*, però *Bastús* amb data 1278 (Soldevila, *Pere el Gran* I, 2a. p., 83, 77); 1359: *Basturç* 1359' (*CoDoACA* XII, 75). El *Nomenclàtor C.E.C.* donava com a variant una forma *Bastruç* en la qual podríem suposar romanalla de la *r* de l'antic *rç*, si bé no en tinc cap confirmació.

ETIM. Nom que recorda el de *Lladurs* o *Ladurs*, del Solsonès (*Ladurci* a l'Acte SdUrg. 839), on la terminació indueix a veure-hi un nom ibèric. I verament el paisatge toponímic de tot el Pallars ja ens decanta tot ell, no sols cap a una etimologia pre-romana, sinó de la família ibero-basca. Dintre d'això s'obren unes alternatives.

a) Recordant-nos de *Besora* (Sols., Rip.) i *Besiberri*, que no són gaire lluny, i parteixen d'un *BES(O)*-bascoide, i també *Baes(o)* (Schuchardt, cites ací s. v. *Be-sòs* i *Bassella*), pensariem a afegir-ho a aquest grup basco-ibèric, però el nostre nom té *Bas-* modern, i constant en totes les mencions medievals. Cal preferir, doncs, una alternativa amb a. b) Amb el mateix significat tenim també variant *BASO-* (*Bas*, *Bassegoda* etc.) 'desert, bosc, malesa'. Com a 2n. membre *Lladurs* suposa la base *-TURCI*, variant del *TURGI*(1) ja doc. en l'Antiguitat (*ILITURGI*, *TURGALIVM*, (*CONIS*)-*TORGI* etc.). Doncs tindríem dret a posar com a ètımom *BASO-TURCI*, al qual no es podrien fer gaires objeccions, puix que és país ben trencat, i els castells eren normalment en turons ben aspres.

D'altra banda c) si ho lliguem amb els *BASTIGI* (> *Baza*) i *BASTETANI* de data hispano-romana, així com amb la família que hem descabdellat a l'article *Bastanist*, podríem suposar-hi una base *BASTI-TURCI*, que no sols podia contraure's en *Bastús* sinó que era el resultat de la síncope normal: b) i c) són, doncs, acceptables segons fonètica i encara c) és el més segur fonèticament, car amb l'altre podia haver-hi sonorització *Basd-* i amb aquest no.

La via ibero-basca és la més natural. És cert que justament a la Conca de Tremp, hi ha un grup de restes indoeuropees o celtoides: *Tremp*, *Segan*, *Segú*, *Sellemana*, *Talarn*, *Salàs* (¿potser *Orcau*?) que ens priven de tancar-nos en aquella conclusió. A l'article *Badorc* hem vist que aquest nom penedesenc prové de *BITURIGUM*, homòleg de *Bourges* i *Berry*, que amb assimilació sembla haver donat *Betorz* en te. Bécabo, entre Boltaña i Barbastre. Per explicar para-hela-ment *Basturç*, es podria postular una combinació cèltica *BASTÓ-RIGES*, admetent una evolució semblant a la de *Betorz*; una apòcope de la -*ē* en el plural *BITURIGES* > *-torz(e)s* (la que es devia produir en *Betorz*), en rigor no és impossible que es repetís ací. A *Bastons*

hem vist que hi ha base per creure que *BAST-* era arrel productiva en gèllic; *-RIGES* 'capitostos', el mateix de *BITURIGES*, s'hauria combinat ací amb aqueix *BAST-*; tot i que la *ú* del nostre nom discorda de la *ó* de *Badorc*, *Betorz*, *Bourges*, podríem encara argüir que tinent *-RIGES* una *l* llarga cèltica havia produït un efecte metafònic. Condicions difícils totes, que es van acumulant.

Tot junt ho fa poc versemblant; i el caràcter basco-ibèric predominant fortament en el Pallars sencer, acaba de decidir-nos en contra de la hipòtesi cèltica. Quedem-nos, doncs, en l'admissió preferent de la via c).

El cognom *Bastús*, certament succedani d'aquest NL, i el registra *AlcM* quasi només en localitats del cat. occidental (Àger, Agramunt, Mollerussa, Tremp, també Tarragona).

Batà, *Bateig*, V. *Bast-* *Batoi*, V. *Bast-* i *Alcoi*

BATALLA

Enumero, sense aclarir els fonaments històrics (deixant-ho per als historiadors locals). *Batalla* pda. a l'O. del poble d'Arboçols (cadastre de 1812, xxvii, 35.11). Serrat de la *Batalla* te. *Lladurs* (xxxviii, 179.19). El Camp de *Batalla* (Orpesa, xxviii, 175.14, '47 × '3, cf. l'opinió de Boix en *GGRV*). *Es Coll de Sa Batàia* a la carena entre Caimari i Lluç (xl, 69.19, Masc. 5F4). Carreró de Sa *Bataia* te. Inca (xl, i Masc, 1931).

Riu de *Batalles*, un dels dos que passen al costat del poble de Farrera, Pallars (xxii, 8.9). El NP *Batalla*, i els seus compostos *Can*, *Cal-*, el tinc anotat a Vallcebre, Envall, Rodonyà, Valls i Culla.

DERIV.: *Els Batallers* pda. entre Fatarella i Vilalba dels Arcs. *Puig Bataller* (pron.: ə p-əjé) te. Camós (xliv, 154, 155). Comells de *Pui-Ba*. te. Estaon (xxi, 49). *Plan Batalhè* en el Bosc de Baricauba entre Viella i Les Bordes (*PVArGc*, s. v.) Cf. *Le Champ-Batailler*, place à Pau (*Camp Ba.*, 1435): «L'endroit destiné aux combats judiciaires» (PRaymond, *Di To. BPyr.*). El cognom *Bataller* el tinc anotat de sis pobles de la zona Albaida-Gandia-Castell de Castells. *Pont de Na Batallera* te. Morella (Capbreu. Milián a. 1443). Coll de la *Batallola* te. St. Jaume de Frontanyà (CATorras, *Bgd.*, p. 59). Turó de la *Bataiola* te. St. Cebrià de Vallalta, vora la dreuera de St. Pol a St. Iscle.

Batallar, prop d'Areny, Ribagorça (in *Batalgar* a. 992, Abadal, P. i Rbg., núm. 293).

Los Batallòsos te. Juncosa, Garrigues (xii, 36.13), com que la *ss* sorda i la *b* oberta serien inexplicables en un derivat de *batalla*, deu ser arabisme paral·lel al cast. *Badajoz* (port. ant. *Badalhouce*), però així com s'ha demostrat que aquest ve de *balad al-layz* 'la terra dels ametllers' (veg. la meva etimologia en *Top. Hesp.* II, 256), aquí la *-t-* fa pensar més aviat en *balât el-layz* 'la calçada dels ametllers' (com en *Albalat*).

Batana, *Bataners*, V. *batà* (s. v. *BAST-*)